

Тетяна Антонова	
Жінки в житті Романа Шухевича, Головного командира Української Повстанської Армії.....	244
Марія Пелешок	
Роман Шухевич у спогадах сучасників.....	257
Євген Луцьо	
Постать Романа Шухевича в оповідному фольклорі Яворівщини.....	267

ІДЕОЛОГІЯ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ

Тарас Ремарчук	
Еволюція поглядів Романа Шухевича на повоєнну боротьбу українського визвольного руху.....	289
Володимир Трофимович	
Державотворчі ідеї Проводу ОУН в Україні (1940—1950).....	299

СИМВОЛІКА

Віталій Манзуренко	
Роль Романа Шухевича у створенні нагородної системи УПА.....	313

ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ І СУЧАСНІСТЬ

Володимир В'ятрович	
Місце захоронення Головного командира УПА Романа Шухевича як предмет суспільних дискусій.....	323
Укази Президента України.....	337

ІСТОРИОГРАФІЯ, ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

Руслан Забілий	
Літопис УПА. Нова серія. — К.—Торонто, 2007. — Т. 10: Життя і боротьба генерала «Тараса Чупринки» (1907-1950). Документи і матеріали — 815 с.	341
Володимир В'ятрович	
«Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940-1950)» / За ред. В. Сергійчука — К., 2007. — Т. 1 — С. 640; Т. 2. — С. 584.	345
Відомості про авторів.....	348

Пропонований увазі читачів науковий збірник є ювілейним у багатьох аспектах. Це вже десятий з черги номер, який виходить у п'яту річницю від заснування Центру досліджень визвольного руху. Крім того, 2007 р. відзначено низку ювілеїв, пов'язаних з історією визвольного руху: це і 65-річчя від створення УПА, і столітні ювілеї провідних діячів руху: Дмитра Грицяя, Олекси Гасина, Олега Ольжича та, врешті, Головного командира УПА Романа Шухевича, — саме його постаті і присвячено наше видання.

Основу збірника склали доповіді, виголошені на науковій конференції «Роман Шухевич — провідник українського визвольного руху», що проходила 25 травня у Львові. Вони послідовно розкривають різні етапи життя та діяльності цієї людини і таким чином створюють її загальний образ, з'ясовують місце та роль в українській історії. Доповнює ці матеріали низка документів, передовсім — твори самого Шухевича, які показують різнобічність його зацікавлень. Зокрема, це літературний твір «Юрко Березинський»* (уперше надрукований в газеті «Краківські вісті» 1941 р. під псевдонімом 'Б. Федорович'), розробки з тактики партизанської боротьби** (надруковані в журналі «Повстанець» під псевдонімом 'Чагар') і політологічна стаття «До генези Української Головної Визвольної Ради»*** (підписана найвідомішим його псевдом 'Генерал Тарас Чупринка'). Також у джерельному розділі збірника публікуються листи членів Проводу ОУН та спогади одного з охоронців Головного командира — Михайла Зайця — 'Зенка'.

Ще одна особливість пропонованого збірника — це нова рубрика «Визвольний рух і сучасність». Її запроваджено з огляду на те, що в наші дні триває активне переосмислення українського визвольного руху в політичній площині, і очевидно, що фахівці-історики не можуть стояти осторонь цього процесу. Першою публікацією в рубриці

* Друкується за окремим підпільним виданням з Архіву Центру досліджень визвольного руху (далі — Архів ЦДВР).

** Друкуються за виданням: Літопис УПА. Нова серія. — К.—Торонто, 1995. — Т. 1: Видання Головного Командування УПА. — С. 176—179; 211—215.

*** Друкується за окремим підпільним виданням з Архіву ЦДВР.

стала стаття про дискусію довкола місця поховання Романа Шухевича, яка останніми роками розгорнулася в суспільстві. Також тут розміщено Укази Президента України про відзначення 100-ліття Романа Шухевича, про присвоєння йому звання героя України та про відзначення 65-ї річниці УПА. Ці документи, на нашу думку, є етапними, оскільки засвідчують зміни у ставленні офіційної української влади до ролі та місця Української Повстанської Армії в історії.

Десятий номер «Українського визвольного руху» є вже другим збірником, присвяченим одній визначній особистості. Зацікавлення, яке викликав восьмий номер, де було зібрано матеріали про Євгена Коновальця, — певна запорука того, що й це видання знайде вдячного читача. Гадаємо, в майбутньому з'явиться ще не один збірник, у якому крізь призму життя окремої особи висвітлюватиметься історія українського визвольного руху 1920-х—1950-х рр.

ДЖЕРЕЛА ДО ІСТОРІЇ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ

РОМАН ШУХЕВИЧ — 'Б. ФЕДОРОВИЧ'

ЮРКО БЕРЕЗИНСЬКИЙ (З ЖИТТЯ БОЙОВИКА)

В 1929–32 рр. добре було знане кожному українському підпільникові на ЗУЗ прізвище комісара польської поліції у Львові Чеховського. Він разом з комісаром Білевичем вів найважливі українські політичні справи. На всіх тодішніх процесах підсудні вказували на них, як на спричинників жахливих побоїв-знущань, бо саме вони давали накази своїм підвладним поліційним агентам тортурувати політв'язнів. З ОУН комісар насміхався — жартував, — певний, що за ним стоїть держава з великим справним поліційним апаратом, що унеможливить навіть бойовикам ОУН помсту за друзів. Та перечислився, бо проти справності і сили поліції стоїть фанатизм, погорда смерті, впертість і посвята.

У звені членів ОУН у Дзвона* був молодий 20-літній юнак, Юрко Березинський. Високий, пристійний з сивими блискучими очима, цілим своїм серцем належав до ОУН. Її історію, її бойовиків знав усіх напам'ять. Щоранку будила його думка про Організацію і думка про неї заколисувала його за рік на вічний сон у Городку Ягайлонському. В душі лелівав мрії помірятися і собі з ворогом і показатися гідним своїх старших друзів. І саме цей юнак дістав наказ від Дзвона прослідити спосіб життя комісара Чеховського: де живе, куди рано ходить, якими вулицями ходить, в котрій годині вертається з бюро, чи виходить систематично в вечорі і куди? Живий усміх і радість у Юркових очах є відповіддю на наказ провідника. І Дзвін бачить, що найбільшу радість зробив би йому, коли б дав ту «роботу» до виконання. Інвігіляційну працю виконує Юрко не самий. Він має людей у своєму звені, вони стають до помочі, але трьох людей до слідження може бути замало, особливо, що слідкування треба вести також біля слідчого будинку польської поліції на вул. Казимирівській, а там крутиться багато агентів. Юрко дістає до помочі ще дівчину Міру.

* Псевдо Романа Шухевича.